

1. Answer in One or Two sentences :—

20

- (a) Define the term 'Lockout' under I. D. Act.
- (b) Any two powers of certifying officer under I. E. (S. O.) Act.
- (c) Write any two points of difference between lockout and closure.
- (d) Which union can apply for registration as a recognised union.
- (e) Who is employer under I. D. Act.
- (f) What is Average Pay ?
- (g) What is modification under I. E. (S O.) Act.
- (h) Wages under I. D. Act does not include . . .
- (i) Object of M. R. T. U. and P. U. L. P. Act.
- (j) 'Commissioner' under E. C. Act.

2. Write short notes Any **Four** of the following :—

20

- (a) 'Subsistence Allowance' under I. E. (S. O.) Act.
- (b) Unfair Labour Practices on the part of employer under M. R. T. U. and P. U. L. P. Act.
- (c) Permanent Total Disablement under E. C. Act.
- (d) Model Standing Orders under I. E. (S. O.) Act.
- (e) Triple Test under I. D. Act.
- (f) Authorities under M. R. T. U. and P. U. L. P. Act.

3. Solve Any **Two** of the following :—

12

- (a) A union in an industrial establishment has 60% of total workmen as its members since last 10 months. It plans to apply for recognitionn under M. R. T. U. and P. U. L. P. Act.
 - (i) Will that union succeed ? Why ?
 - (ii) Which procedure has to be followed for getting recognition under M. R. T. U. and P. U. L. P.
- (b) A worker in mine having heart disease. While coming out of the mine, after four hours of work in the mine sweated and died aside the mine premise.
 - (i) Will the employer be liable to pay compensation ? Give reasons.
 - (ii) Will any defence be available to employer ? Give reason.
- (c) The workmen of Sriram Sugar Factory were employed during sugar crushing season only and consequent to closure of season they ceased to work.
 - (i) Is it retrenchment ? Give reasons.
 - (ii) Distinguish between closure and retrenchment ?

[TURN OVER

4. Answer Any **Four** of the following :—

48

- Explain the appointment, powers and functions of Commissioner under E. C. Act.
- Discuss in detail the provisions relating to recognition and cancellation of recognition under M. R. T. U. and P. U. L. P. Act.
- Define Strike and Lockout. Explain the provisions relating to Strike and Lockout under I. D. Act.
- Explain fully the concept of collective Bargaining along with its merit and demerits.
- Explain fully the procedure for certification of Standing Order under I. E. (S. O.) Act. Write the provisions regarding certifying officer.
- Explain in detail the Authorities under I. D. Act.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

१. एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा :-

२०

- औद्योगिक विवाद कायदा अंतर्गत 'टाळेबंदी' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- औद्योगिक आस्थापना (स्थायी आदेश) कायदा अंतर्गत प्रमाणन अधिकाऱ्याचे कोणतेही दोन अधिकार.
- टाळेबंदी आणि संप यामधील कोणतेही दोन फरकाचे मुद्दे लिहा.
- मान्यता प्राप्त करून घेण्यासाठी कोणता संघ अर्ज करू शकतो.
- औद्योगिक विवाद कायदा अंतर्गत मालक म्हणजे कोण ?
- सरासरी पगार म्हणजे काय ?
- औद्योगिक आस्थापना (स्थायी आदेश) कायदा अंतर्गत फेरफार म्हणजे काय ?
- औद्योगिक विवाद कायदा अंतर्गत 'वेतन' या संकल्पनेत येत नाही.
- एम. आर. टी. यु. आणि पी. यू. एल. पी. कायद्याचा हेतू.
- कामगार नुकसान भरपाई कायदा अंतर्गत 'आयुक्त'.

२. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :-

२०

- औद्योगिक आस्थापना (स्थायी आदेश) कायदा अंतर्गत 'निर्वाह भत्ता'.
- एम. आर. टी. यू. आणि पी. यू. एल. पी. कायदा अंतर्गत मालकाकडून होणारे अनुचित कामगार प्रथा.
- कामगार नुकसान भरपाई कायदा अंतर्गत कायमस्वरूपी अपंगत्व (Permanent Total Disablement).
- औद्योगिक आस्थापना (स्थायी आदेश) कायदा अंतर्गत आदर्श स्थायी आदेश.
- औद्योगिक विवाद कायदा अंतर्गत (Triple Test) तिहेरी चाचणी.
- एम. आर. टी. यु. आणि पी. यू. एल. पी. कायदा अंतर्गत अधिकारीता.

[TURN OVER]

३. कोणतेही दोन सोडवा :-

१२

(अ) औद्योगिक आस्थापनामध्ये कार्यरत असलेल्या कामगारांपैकी ६०% कामगार मागील १० महिन्यांपासून एक संघामध्ये कार्यरत होते. त्यांनी एम. आर. टी. यू. व पी. यू. एल. पी. कायदा अंतर्गत मान्यतेसाठी अर्ज करायचा मनोदय केला.

(१) काय हा संघ यशस्वी होईल ? का ?

(२) एम. आर. टी. यू. आणि पी. यू. एल. पी. कायदा अंतर्गत या संघाला मान्यता मिळविणेसाठी कोणती प्रक्रिया अवलंबली पाहिजे.

(ब) एका खाण कामगाराला हृदयाचा आजार असतो. खाणीमध्ये सलग चार तास काम करून तो खाणीतून बाहेर आल्यानंतर त्याला घाम फुटतो व खाणीच्या बाजूलाच मरण पावतो.

(१) या केसमध्ये मालक नुकसान भरपाईसाठी जबाबदार असेल का ? कारणे द्या.

(२) मालकाला एखादा बचाव लागू आहे का ? कारणे द्या.

(क) श्रीराम साखर कारखान्याच्या कामगारांना फक्त कारखान्याच्या गळीत हंगामात त्या साखर कारखान्यात काम मिळायचे आणि हंगाम संपला की त्याचे परिणामस्वरूप कामसुद्धा बंद व्हायचे.

(१) ही नोकरकपात आहे का ? कारणे लिहा.

(२) बंद (closure) आणि कपात यातील फरक स्पष्ट करा.

४. कोणतेही चार लिहा :-

४८

(अ) कामगार नुकसान भरपाई कायदा अंतर्गत आयुक्ताची नेमणुक, अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.

(ब) एम. आर. टी. यू. आणि पी. यू. एल. पी. कायदा अंतर्गत मान्यता देणे व मान्यता रद्द करणे यावरील तरतूदीवर सविस्तर चर्चा करा.

(क) संप आणि टाळेबंदी या संज्ञा स्पष्ट करा. औद्योगिक विवाद कायदा अनुसार संप व टाळेबंदी संदर्भातील तरतूदी स्पष्ट करा.

(ड) सामुहीक वाटाघाटी ही कल्पना फायदे व तोट्यासहित स्पष्ट करा.

(इ) औद्योगिक आस्थापना (स्थायी आदेश) अंतर्गत स्थायी आदेशांचे नियमन (certification) साठी लागणारी प्रक्रिया स्पष्ट करा. प्रमाणन अधिकारी (certifying officer) संदर्भातील तरतूदी लिहा.

(फ) औद्योगिक विवाद कायदा अंतर्गत अधिकारीता स्पष्ट करा.